

"כל מה שמודחק, סופו שיצטק". נבחרת Gulaza

הקשר המדברי

הכל התחיל מדואט בין פיוט תימני מהמאה ה-17 לנגינת הנג'וני האפריקאי • התוצאה: Gulaza – מופע המפגיש בין המסורות המוזיקליות הללו • יגאל מזרחי, האיש שהרים את הכפפה, מסביר איך כל זה קשור לשכונת ילדותו שעריים שברחובות

רותי זוארץ

טקסי החינה והשכונה בשעריים הוטמעו עמוק בזיכרון מילדות. המוזיקה התימנית האסלית עצמה ירדה למחתרת, כשהורי עברו משכונות העולים למרכז רחובות. אפשר היה לשמוע אותה ברכב ובאוטובוס, רק לא בבית במרכז העיר. ההתנתקות הכי בדה שלי מהחבל הזה הייתה בגיל ההתבגרות, בסביבה אשכנזית שבה הסלסול נחשב לבזוי ותרבות המזרח נחשבה לזבל. מה שהדליק מחדש את הניצוץ היה המפגש עם הממסד התיאטרוני האשכנזי בארץ. אני זוכר שהייתי מגיע לשלבים סופיים באודישנים לתפקידי מפתח בתיאטרון, אבל תמיד היה לוקח את התפקיד איזה בהיר תורן. כשהגיעו תפקידי שליחי הפיצה והשדרונים, הדם המרוקאי שלי כבר עלה לראש והתפטרתי. עברתי גם תאונת עבודה שאילצה אותי לחזור לעיר הולדתי. פתאום כל עץ העלה בי זיכרון אינסופי. כל תפילה ומנגינה העירו בי את המעיין הזנות. הפופוע לא פסק ולא הרפה וגרם לי לראות ולהרגיש אלף צבעים וריחות".

יש קשר בין מוזיקה תימנית ואפריקאית?

"זה קשר שאנחנו עדיין בוחנים, חורקרים ומגלים תוך כדי יצירה. חלק מהקשר וההשפעות הם הקרבה הפיזית, הגיאוגרפית. תימן נמצאת בחצי האי ערב, בדרום מערב אסיה. וגובלת במערב בים האדום, המפריד בינה לבין חלק ממדינות מזרח אפריקה. בעקבות הכיבוש המוסלמי במאה השביעית, הגיעו לאפריקה מחצי האי ערב נוודים שהתיישבו באפריקה ובאזורי סהרה. המוזיקה, המחול והטקסטים הרוחניים – גם בתימן וגם אפריקה – הם חלק בלתי נפרד מהריטואל השבטי. הנג'וני האפריקאי, שכן אילון מנגן עליו, מזכיר את העוד המזרח תיכוני. ולשאלתך, כן, יש קשר מדברי ומנטלי. כל מה שמורדחק או מושתק סופו שיצטק, ופצע, טבעו שיגליר בסוף".

גאל מזרחי, חצי תימני חצי אלג'יראי, הוא האיש שהרים את כפפת Gulaza. הכל התחיל אצלו כשינק מחלב אמו את התרבות התימנית בשכונת ילדותו שעריים ברחובות. את שירת הנשים למד על בוריה ממפגש עם נשים תימניות מבוגרות והקשבה לקלטות ישנות של חינות מסורתיות. עכשיו הוא לוקח את כל שירת הנשים הזאת ומבצע אותה, לראשונה, כגבר.

קיצור תולדות: שירת הנשים של התרבות התימנית היהודית הקדומה נתנה בייטוי רוחני ויצרי לדיכוי החברתי והמנטלי של האישה בתימן. שירת הנשים הזאת היא ההשראה המרכזית למופע Gulaza: פיוץ מוזיקלי נדיר בעוצמתו בין המסורת המוזיקלית התימנית והאפריקאית.

יגאל, איך הגעת לזה?

"הפרויקט הנ"ל הוא המשך טבעי של הרכב קודם שהייתי שותף לו. בן אילון הצטרף להרכב הנ"ל כמתופף מחליף לפסטיבל שהופענו בו בפולין לפני כשנתיים. אחרי זה הופענו בפסטיבל הפסנתר בשיטוף פעולה עם בית אביחי. הזמינו מאיתנו מופע שיוקדש לרבי שלום שבזי, שם יצרנו לראשונה דיאלוג בין הנג'וני האפריקאי (כלי פריטה ממערב אפריקה – ר"ז) לפיוט תימני עתיק מהמאה ה-17. הוקסמנו מהחיבור המיוחד והטבעי שנוצר. בהמשך נכנסנו לתהליך יצירתי, כדי לבדוק ולפתח חיבורים נוספים, כשבן מביא את הכלים והידע שלו ממערב אפריקה, ואני מביא חומרים שאספתי במשך המון שנים של שירת הנשים התימנית. רצינו להרחיב את האמירה האמנותית. אחרי זה הצטרף יאן אילון על גיטרות והלה אפשטיין על הצ'לו. תמיד רציתי לבחון את עצמי כזמר בהרכב שהסאונד שלו אקוסטי".

תמיד היית קשוב לשורשיך התימניים? "הזיכרונות מבית סבא, בית הכנסת, השבתות והחגים, אירועים משפחתיים,